

*Шпаковська С.В., магістрант 2 року підготовки,
спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»,
Вінницький інститут Університету «Україна»*

СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ ФІНАНСОВА ПОЛІТИКА

ESSENCE CONCEPT OF FINANCIAL POLICY

Анотація. В статті розглядається сутність поняття фінансова політика, визначається ключове завдання фінансової політики. Увага приділена рівням провадження фінансової політики.

Ключові слова: фінанси, фінансова політика, рівні фінансової політики.

Abstract. In the article the essence of the concept of financial policy is considered, the key task of financial policy is determined. Attention is paid to the levels of financial policy.

Keywords: finance, financial policy, level of financial policy.

Постановка проблеми. В останні роки проблемі визначеності фінансової політики приділяється чимало уваги, зокрема з боку держави та підприємств, присвячується значна кількість публікацій. Але єдиної думки щодо теоретичного аспекту цього питання сьогодні не існує.

Аналіз останніх досліджень. Так, відомі західні економісти не дають чіткого визначення фінансової політики. Наприклад, С. Фішер, Рудігер Дорнбуш, Р. Шмалензі та інші не виділяють фінансову політику як самостійне поняття, а ототожнюють її з фіскальною політикою. Кемпбел Р. Макконнел і Стенлі Л. Брю поєднують поняття фінансово-бюджетної і фіскальної політики. Шарль Бланкарт, виходячи з розуміння політики як правил прийняття рішень, що визначають результат раціональних дій індивіда, визначає фінансову політику як правила прийняття рішень продуктивною державою, підкреслює, що обсяг державної діяльності залежить від правил прийняття рішень [1, с. 275].

Більш структуризоване визначення фінансової політики дають марксистичні, а саме: фінансова політика – це сукупність державних заходів по стабілізації фінансових ресурсів, їх розподілу та використанню для здійснення державою своїх функцій. При цьому її соціальна спрямованість і ефективність впливу на розвиток виробничих сил залежить від:

- дії об'єктивних законів економічного розвитку;
- суспільно-політичного устрою країни [2, с. 108].

Вітчизняні економісти також не мають єдиної думки щодо визначення фінансової політики як категорії.

Так, українські вчені-фінансисти Бандурка О.М., Коробов М.Я., Орлов П.І., Петрова К.Я. проводить думку про те, що між державою та її громадянами відбувається угода, в якій держава задовольняє певні потреби громадян, а останні сплачують за це певну суму грошей у формі податків. І порядок дії цієї угоди здійснюється за певними правилами, що встановлюються державою і проводяться за допомогою фінансової політики [3, с. 83].

Брігхем Є.Ф. в монографії «Основи фінансового менеджменту» характеризує фінансову політику як систему заходів у сфері фінансів з метою цілеспрямованого впливу держави на розвиток фінансово-кредитної системи і національної економіки загалом [4, с. 72].

М.Я. Коробов дає наступне визначення фінансової політики – «це сукупність заходів держави з організації та використання фінансів для забезпечення економічного і соціального її розвитку» [5, с. 81].

О.П. Кириленко з теоретичної точки зору не розглядає окремо поняття фінансової політики, а в контексті моделей фінансових відносин у суспільстві, підкреслюючи, що в основі моделі розподілу і перерозподілу ВВП виступає роль і місце в ній держави. Тобто

розподіл і перерозподіл відбувається не тільки на рівні держави, а й охоплює всі сфери суспільства, але при пріоритетній ролі держави [6, с. 43-44].

Виклад основного матеріалу. Необхідно зауважити, що в сучасних умовах поняття фінансової політики пов'язується не тільки зі сферою держави, а й з окремими галузями економіки, з підприємницькими структурами, зрештою – з населенням, в залежності від рівня завдань, які вирішує фінансова політика.

Фінансова політика також може розглядатися як діяльність спрямована на забезпечення добробуту відповідного суб'єкта господарювання.

Отже, проаналізувавши думки вчених, можна в найбільш загальному вигляді дати таке визначення фінансової політики – це спосіб організації і використання фінансових відносин.

Причому, фінансову політику доцільно розглядати на наступних рівнях:

- світовому;
- макроекономічному;
- мікроекономічному.

Сучасна економічна думка визначає фінансову політику як частину системи економічної політики, що спрямована на вирішення відповідних завдань діяльності шляхом використання відповідних фінансових інструментів.

Український законодавець визначає ключове завдання фінансової політики як забезпечення виконання завдань діяльності чи то держави чи то підприємства відповідними фінансовими ресурсами.

Повертаючись до рівнів фінансової політики варто відзначити, що кожному рівню фінансової політики відповідає своя мета. Так, на макроекономічному рівні мета фінансової політики полягає в оптимальному розподілі і перерозподілі валового внутрішнього продукту між галузями народного господарства, соціальними групами населення, територіями. На мікроекономічному рівні – в оптимальному розподілі і перерозподілі грошових коштів і фінансових ресурсів.

Як зазначає О.Д. Василик, завдання фінансової політики залежать в першу чергу:

- на світовому рівні – від фінансових, економічних та політичних процесів, що відбуваються у світі;
- на макроекономічному рівні – від функцій та природи держави;
- на мікроекономічному – від мети функціонування та форми власності підприємства [7, с. 91].

На цій основі до завдань макроекономічного рівня О.Д. Василик відносить:

- підвищення обсягів й ефективності використання фінансових ресурсів – відмова від вирішення цих завдань може призвести до розсіювання коштів, скорочення джерел задоволення постійно зростаючих економічних і соціальних потреб суспільства;
- оздоровлення і структурна перебудова економіки – вирішення цього завдання дозволить зменшити витрати на виробництво продукції, впорядкувати грошовий обіг;
- досягнення більш високого рівня життя населення на основі розвитку галузей промисловості й сільського господарства – соціальна направленість фінансової політики свідчить про те, що рівень життя населення виступає показником, який визначає розвиток виробництва, напрямки і структуру використання фінансових ресурсів [7, с. 106].

Можна погодитися із думкою В.П. Захарченко, що є також інші завдання проведення фінансової політики, такі як: зниження темпів інфляції, зменшення впливу економічних циклів тощо. Але, легко побачити, що ці завдання є похідними від стратегічної мети фінансової політики – забезпечення високого рівня добробуту всього населення [8, с. 42].

До завдань фінансової політики мікроекономічного рівня можна віднести максимізацію прибутку підприємства; оптимізацію структури капіталу підприємства і забезпечення його фінансової стійкості; створення ефективного механізму управління підприємством [8, с. 128].

Природно, що реалізація фінансової політики повинна відповідати призначенню, меті, відбувається в її конкретному механізмі функціонування і базується на певних принципах, адекватних економічному стану держави, підприємства.

Господарська діяльність здійснюється відповідно до норм Господарського кодексу, інших нормативно-правових актів.

О.С. Філімоненков уточнює, що господарська діяльність підприємства спрямована на вирішення таких основних завдань:

- забезпечення фінансовими ресурсами поточної операційної, фінансової та інвестиційної діяльності підприємства;
- пошук резервів збільшення доходів, прибутків і рентабельності підприємства;
- забезпечення виконання фінансових зобов'язань перед діловими партнерами (постачальниками, підрядниками, банками, страховими та інвестиційними компаніями тощо), бюджетом і цільовими фондами;
- фінансове забезпечення виробничого і соціального розвитку підприємства;
- контроль за ефективним розподілом і цільовим використанням фінансових ресурсів [9, с. 73].

Т.О. Примак, розкриваючи суть фінансово-економічної діяльності, зазначає, що ефективність фінансово-господарської діяльності забезпечується формуванням оптимального фінансового механізму підприємства [10, с. 48].

Потрібно погодитися із Л.С. Ситник, що фінансовий механізм підприємства – це сукупність форм і методів формування та використання фінансових ресурсів для забезпечення фінансування діяльності підприємства. Фінансовий механізм підприємства включає систему фінансових методів (фінансове прогнозування, планування, фінансові показники і коефіцієнти, нормативи, ліміти, резерви, система розрахунків, кредитування, інвестування, оподаткування, страхування, стимулювання тощо) та фінансових важелів (дохід, прибуток, ціна, норма амортизації, ставка податку, ставка дисконту, відсотки, нормативи фінансових санкцій тощо) [11, с. 97].

Таким чином можна відзначити, що фінансова політика реалізується шляхом ведення господарської діяльності у відповідності до вимог законодавства.

А.П. Ковальов зазначає, що фінансову політику на підприємстві здійснюють за такими основними напрямками:

1. Фінансове планування і прогнозування, тобто розроблення перспективних, поточних і оперативних фінансових планів підприємства, бізнес-планів реалізації окремих підприємницьких проектів та угод.

2. Аналіз і контроль фінансово-господарської діяльності підприємства, з метою діагностики його фінансового стану, виявлення резервів зниження витрат, збільшення доходів і прибутків.

3. Оперативна (поточна) господарська робота – робота з постачальниками стосовно розрахунків за сировину, матеріали, паливо та з покупцями за розрахунками за реалізовану продукцію, забезпечення своєчасної сплати податків і податкових платежів, погашення банківських кредитів і сплати відсотків, своєчасних виплат заробітної платні тощо [12, с. 108].

Фінансова політика має мати власних виконавців, тобто співробітників які мають провадити діяльність спрямовану на виконання завдань фінансової політики. В розрізі держави провідником фінансової політики є міністерство фінансів, в розрізі підприємства – фінансовий відділ, або відділ бухгалтерії, якщо підприємства є невеликим.

Висновки. Таким чином, фінансова політика підприємства це спосіб організації і використання фінансових відносин. Ключовим завдання фінансової політики є забезпечення виконання завдань діяльності чи то держави чи то підприємства відповідними фінансовими ресурсами. Сутність фінансової політики багато в чому розкривається в залежності від рівня її розгляду.

Список використаних джерел

1. Макконнелл К.Р., Брю С.Л. Экономикс: принципы, проблемы и политика / К.Р. Макконнелл, С.Л. Брю. – М. : Республика, 2007. – 600 с.
2. Бусыгин А.В. Предпринимательство. Основной курс / А.В. Бусыгин. – М. : Инфра-М, 2008.
3. Фінансова діяльність підприємства : підручник / О.М. Бандурка, М.Я. Коробов, П.І. Орлов, К.Я. Петрова. – К. : Либідь, 2007. – 384 с.
4. Брігхем Є.Ф. Основи фінансового менеджменту / Є.Ф. Брігхем. – К. : КП «ВАЗАКО», Видавництво «Молодь», 2007. – 580 с.
5. Коробов М.Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств : навч. посібник / М.Я. Коробов. – К. : Т-во «Знання», КОО, 2000. – 378 с.
6. Кириленко О.П. Фінанси : навч. посібник / О.П. Кириленко. – Тернопіль : «Економічна думка», 2008. – 163 с.
7. Василик О.Д. Теорія фінансів : підручник / О.Д. Василик. – К. : НІОС, 2001. – 416 с.
8. Зятковський І.В. Фінанси підприємств : навч. посібник / І.В. Зятковський. – К. : Кондор, 2008. – 364 с.
9. Філімоненков О.С. Фінанси підприємств : навч. посібник / О.С. Філімоненков. – К. : Ельга, Ніка-Центр, 2007. – 360 с.
10. Примак Т.О. Економіка підприємства : навч. посібник / Т.О. Примак. – К. : Вікар, 2006. – 178 с.
11. Сытник Л.С. Методы прогнозирования банкротства и обеспечения безубыточности предприятия / Л.С. Сытник // Экономика промышленности. – 2007. – №1. (3). – С. 96-106.
12. Ковалев А.П. Диагностика банкротства / А.П. Ковалев. – М. : Финстатинформ, 2005. – 420 с.

*Яблочников С.Л., д.пед.н., к.т.н., професор,
завідувач кафедри економіки та менеджменту,
Винницький інститут Университета «Україна»;*

*Наумов Д.И., к.соц.н., доцент,
доцент кафедри економічної соціології,
Белорусский государственный экономический университет;
Стасе Навасайтене, доктор соціології,
доцент Университета Александра Стульгинскиса, Литва*

БЕЛОРУССКО-ЛИТОВСКОЕ ТОРГОВО-ЭКОНОМИЧЕСКОЕ СОТРУДНИЧЕСТВО: ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ

Постановка проблемы. В системе торгово-экономических связей Республики Беларусь со странами мира особое место занимают новые независимые государства, возникшие в результате распада СССР. К сожалению, содержание, структура, номенклатура и динамика развития межгосударственных торгово-экономических связей Беларуси и большинства из них в значительной степени зависят от факторов, имеющих геополитический и политический, а не макроэкономический характер [1; 2]. Поэтому, как правило, определенные дисбалансы, возникающие периодически в межгосударственном сотрудничестве, не коррелируют с его динамикой.

Необходимо отметить, что страны Балтии, в некотором смысле, выпадают из общей картины. Это и обуславливает необходимость осуществления системного анализа торгово-экономических связей Беларуси со странами балтийского региона. В данной публикации мы уделим внимание торгово-экономическим связям Беларуси и Литвы. В определенной степени триумфом является то, что географическое соседство и совместное историческое